

Добривоје Јевџић

ФРАНЦ ЦУРК И СЛАВИЦА ЕРДЕЉАНОВИЋ ЦУРК

* * *

Као уметници, она је сликар и цртач, он графичар.
Све њихове особине извиру из тога и, опет, у то увиру.

* * *

Од уметности је довољно што је уметност. Не одређују јој се циљеви, нити јој се намећу задаци.

Она, њена, извири из човека и адресирана је човеку, не хајући што је између, свуд околу такође, свет на амбисној низбрдици - ружан, бесан, искључив, убитачан и суицидан.

Њено сликарство је освежавајуће као чист ваздух, жуборова вода, као излет у природу без животињско/људских насеља.

Чини се нехајно, а уствари је, тиме, баш ангажовано.

Његове графике - наноси разједајућих временских токова у овај час.

Кад гледању даш довољно времена, постане ти јасно да време не разједа само него и просејава остатке, све док њихова вредност не постане очигледна, све док не дођеш на мисао да је сачувано концентрат изгубљеног.

* * *

Као личност, увек је благо, неговано еуфорична, у стваралачкој тензији и кад само приноси ствар ствари.

Као личност, тактично је циничан - сачека, па сентенциозно реагује.

* * *

Код Славице, и што је предмет или ствар, изгледа и понаша се као део природе. У простору, који је заједнички садржалац. У времену, које је заједничко свему.

Код Франца, и што је природна творевина (дрво, гранчица, лист), има одлике, судбину и функцију ствари.

* * *

Код Славице, природно није аморфно, него има обухватну културу и очигледан стил.

А код Франца, природно и животно је остатак остатка трансвременских и транспросторних процеса.

Чини се да облике узима готове и само их аранжира у графичке композиције.

* * *

Празнина и белина, које изобилно испуњују Францове графике, нису тек монолитна и инертна пространства. Имају увек одмерен распон и тензију ритмичке деонице у укупној (музикалној) композицији.

А кад Славица шара и чара по простору, то простор згушњава (празнину попуњује), али га једнако чини проходнијим за човеково обитавање с њим и у њему.

Разликује их само приступ: он полази од празнине, она у њу урања.

* * *

Њени потези најчешће одлазе да населе даљине. Његови, из далека, у видно поље, као под лупу, пристижу. Зато је код ње све корпускуларно разређено, сеновито, пастелно, а код њега згуснуто. И светлост је код њега изоштрена као жилет.

* * *

Код Франца, у сваком потезу учествује северна хладноћа.
Код Славице, јужна топлина.

А и кад то није толико очигледно, наслућује се да први потез њему изазива хладно и стегнуто, а њој топло и наједрало.

* * *

Код Славице, форма и простор су једно исто, форме су јој опросторене.

Код Франца форма и простор срastaју, али су различити. Његова се форма упросторује.

* * *

Њен простор је цео, организован, њен. Пушта га да се покаже његовом основном манифестацијом, простирањем. А и кад га спектралним титрајима пресеца, види се да га има до у бескрај.

Његов простор је проваљена врећа, коју он носи. И, ма колико се пажљиво кретао, из ње понешто испадне. Дође нам да се сагнемо и вратимо му то, да се не откротрља ко зна куд, те да се изгуби за њега и за нас.

Губљење и заборављање - налажење и памћење ... Конкретне радње и психолошке последице које те радње носе - то се види на Францовим графикама.

Репетитивност предмета и њихових сенки, и њихових трагова, и дијаграми сила које се спрежу у предметима, показују се као избалансирани орнаментални низови истог (што никад није исто, јер је на другом месту оно нужно друго и друкчије) - све то, коначно, у наше перцептивно поље доноси призвук сецесије, која декоративности подастире дубоку и свестрану метафизику.

* * *

Славичино стварање је синхронно са општим стварањем.
Францово је после стварања и разарања.

* * *

Он је рационалан и драматичан, аналитичан.
Она емотивна, експресивна, синтезна.
Што се гледалаца тиче, коме је шта ближе, то му је и вредније.

* * *

Славичин израз је монолошки, Францов дијалошки и чак драмски.

* * *

Његове графике настају реализовањем замисли.

Њени цртежи и слике - коректуром почетне мрље.

После извесног рада на одређеној графици, он почиње да лови и култивише случајности, а она од неког времена рада на цртежу или слици почне да поступа плански.

И она и он сматрају рад довршеним кад су у њему срећно усклађени намера и случај.

* * *

Код ње облина. Код њега - ивица.

Код ње парабола. Код њега угао.

* * *

Она одводи у простор.

Он доводи на место.

* * *

Обома је цртеж широких замаха. Њен носи. Његов пара. Код ње се из цртежа плете све. У свему је и са свим (сасвим). А његов само додаје арабеску простору, омогућујући му тако да се обзнани.

* * *

Код ње боје земље, боје органског.

Код њега боје неба. Боје неорганског.

* * *

Код ње, материја. Код њега дух (мисао).

* * *

У свој својој фрагментацији и фрагментарности, сагласно максими. Само је одломак вечит, његово сликарство је целовито.

У свој својој целовитости, њено сликарство је фрагментарно.

И на његово и на њено подједнако се односи античка максима Једно и све.

* * *

Нисам запазио човека у њиховим композицијама. Нема ту традиционалног портрета. Или можда има?

Док гледамо графике, Франц Цурк нам је стално на памети. Нарочито поглед и руке.

А кад гледамо цртеже и слике, видимо их у прозачној сенци Славице Ердџановић Цурк. Или као изоштраване њене сеновито влажне душевности.

Тако, њихови лични ликови/портрети су призме које пројектују и омогућују да видимо видљиво и невидљиво.

* * *

Она брине о мирисима.

Он о укусима.

* * *

Њено време поприма ликове годишњих доба.

Његово - историјских периода.

Његов простор је мерљив и читак. Отуд (час планиметријске, час стереометријске) ознаке и слова на местима простора којима дају лик.

И брзине на његовим графикама су стереометријски поступци.

Њен простор је једноставно неизмеран. А на дохват је њених потеза.

* * *

Она влажној материји даје форму.

Он форми суву материју.

* * *

За своје место у граду изабрали су североисточну страну.

* * *

Његов радни простор је на спрату, њен у приземљу.

* * *

Стаклено прочеље куће окренули су Југу.

* * *

Нису заборавили да оставе место за посматрање звезда. Ни мало мање од атељеа.

* * *

Места за гајење и посматрање цвећа предвидели су посвуда.

* * *

Кад код њих нису гости, друштво им чине својеручно изведени мозаици и витражи.

* * *

И камен за окружење бирају већ према томе какви су му структура и боја.

* * *

Читава предња фасада куће им је у стаклу. Кад су унутра, да буду напољу. Кад су напољу, да су и унутра.

* * *

Док он показује своје и њене радове, она по просторијама размешта светлост.

* * *

Као ударје за посету коју сте им учинили, даће вам цвет неке ретке биљке, какав дотле нисте видели.

* * *

У уметничком и брачном пару, он је линија, она форма, он пресек, она обухват.

* * *

Као пар, једнако генеришу сличности и разлике. Ако ништа друго, потрага за перфекцијом, којој предано служе, заједничкаим је.

* * *

Затекао сам их кад су им у дворишту напола били изведени радови на нечему што ће ту бити трајни догађај с водом (догађај воде!).

Радови су, рекох, били тек напола изведени, па нисам себи умео да представим да ли ће то бити водо/скок или водо/пад.

Шта год било, биће истовремено довођење бистрине (његова компонента) и шикљање (њена).

* * *

Из приче о њима требало би да буде искључена реч као.
Они су - они.

Децембар 2006. године